

Svenskan i Finland 2018

Abstraktbok

Innehållsförteckning

Plenarföredrag	2
Sektionsföredrag	5
Posters	30

SLS SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

Plenarföredrag

SVENSKUNDERVISNING I DEN DIGITALA ERAN

Taina Juurakko-Paavola, Tammerfors universitet

Digital kompetens ses i dag som en nyckelkompetens i studier, arbetsliv och samhälle. Det är både viktigt att kunna förstå vad det innebär att vara digitalt kompetent och att känna till hur man utvecklar kompetensen. Enligt den definition som Europeiska kommissionen (Carretero et al. 2017) ger ingår det fem delområden i digital kompetens: informationsbehandling, kommunikation, innehållsproduktion, säkerhet och problemlösning som kan indelas vidare i 21 mer specifika kompetenser. Nästan samma delområden kan man se i grundskolans och gymnasiets läroplaner där digital kompetens beskrivs både som ett föremål och ett redskap för lärande (Utbildningsstyrelsen 2014, 20; Utbildningsstyrelsen 2015, 25).

De centrala frågorna för dagens och framtidens svenskundervisning i Finland är hur vi kan främja utvecklingen av digitala kompetenser i svenskundervisningen. Utnyttjar vi i dag alla de möjligheter som vår digitaliserade värld erbjuder oss? På vilket sätt kan vi förnya pedagogiken, utveckla nya arbetssätt och arbetsmetoder där vi kombinerar pedagogik, teknologi och innehåll på ett nytt sätt? Vilka kompetenser behöver en svensklärare för att kunna göra detta?

I mitt föredrag försöker jag besvara ovan nämnda frågor ur flera olika synvinklar utgående från de projekt som jag varit projektledare för. I Juurakko-Paavola (2015) och Juurakko-Paavola (2016), där jag diskuterar skillnader mellan flickor och pojkar i studentprovet i svenska, argumenterar jag för att digitala verktyg kan vara en lösning för att minska skillnaderna mellan könen. Projekten [DigSkriv](#) och [DIGIJOJOU](#), vars mål har varit att utveckla svensklärarnas digitala kompetens, har visat fina exempel på hur det går att kombinera pedagogik och digitala lösningar på ett lyckat sätt (se också Juurakko-Paavola 2017).

Referenser

- Carretero, S., Vuorikari, R. & Punie, Y. 2017. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. European Commission.
[http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_\(online\).pdf](http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_(online).pdf)
- Juurakko-Paavola, T. 2017. Monimediainen pedagogiikka kieltenopetuksen perustaksi. *AMK-lehti/UAS Journal* 1/2017.
<https://uasjournal.fi/koulutus-oppiminen/monimediainen-pedagogiikka-kieltenopetuksen-perustaksi/>
- Juurakko-Paavola, T. 2016. Skillnader mellan könen i studentprovet i medellång svenska. I: J. Kolu, M. Kuronen, Å. Palviainen (red.), *Svenskan i Finland* 17. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House, 42–57. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6828-1>
- Juurakko-Paavola, T. 2015. Vad berättar studentexamen om examinandernas kunskaper i svenska? I: M. Forsskåhl, M. Kivilehto, J. Koivisto & P.

Metsä (red.), *Svenskan i Finland* 15. Tammerfors: Tampere University Press, 117–137. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9937-1>

Utbildningsstyrelsen 2014. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Utbildningsstyrelsen 2015. Grunderna för gymnasiets läroplan 2015. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Att interagera på finlandssvenska och sverigesvenska. Hur hänger språkbruk, kultur och nation ihop?

Catrin Norrby
Stockholms universitet

Alla svensktalande som besökt sitt grannland – Sverige eller Finland – har säkert noterat en del skillnader i språkbruket. Sådan variation leder sällan till rena missförstånd, men aktualiserar frågor om hur språkbruket hänger samman med kulturella och nationella förväntningar i stort, vilket också är temat för min presentation.

Följande citat, från en fokusgrupp där finlandssvenska studenter diskuterar hälsningsbeteende, får illustrera sådana upplevda nationella skillnader:

...inom sverigesvenskan å i Sverige så måste man vara vänlig på ett annat sätt som man inte behöver å vara här som jag uppfattar lite jobbigt också ibland för jag är liksom van vid just det att komma fram till en disk å säga *hej de här är mitt ärende snälla hjälp*, istället för å behöva säga *hej god dag jättefint väder ...* å sen säga mitt ärende.

Här ger talaren uttryck för uppfattningen att man i ett servicesamtal i Sverige gör bäst i att prioritera relationellt småprat framför att snabbt komma till ärendet, vilket talaren menar är mer typiskt för motsvarande samtal i hemlandet.

Inom forskningsprogrammet *Interaktion och variation i pluricentriska språk. Kommunikativa mönster i sverigesvenska och finlandssvenska*, som pågår under åren 2013–2020, jämför vi interaktionella och pragmatiska mönster i de två nationella varieteterna av svenska. Våra analyser utgår huvudsakligen från ett omfattande empiriskt samtalsmaterial som vi samlat in från tre domäner i offentligheten: service, lärande och hälsovård.

I presentationen diskuterar jag resultat från våra analyser av en rad fenomen, t.ex. hur man hälsar, tackar, tilltalar, uttrycker värderingar eller lanserar privata ämnen i samtalen. Vidare uppmärksammar jag hur variation i språkbruket kan förstås och förklaras utifrån kontextuella faktorer, som den pågående samtalsaktiviteten och deltagarroller samt kulturella och nationella förväntningar och förutsättningar.

Sektionsföredrag

Intervjuberättelser om integration på svenska i Närpes

Linda Bäckman & Saara Haapamäki

Vårt föredrag handlar om upplevelser av integration på svenska i Närpes med omnejd. Närpes har en för finländska förhållanden relativt lång tradition av att ta emot migranter och har aktivt rekryterat utländsk arbetskraft för yrken inom primärnäringen. Kommunen har satsat på att underlätta situationen för invandrare, vilket har lett till att man har börjat tala om "Närpesmodellen" för att syfta på lyckad integration.

Det finns några studier av hur invandrare i Närpestrakten konstruerar etniska identiteter i gruppdiskussioner (t.ex. Östman & Ekberg 2016, Ekberg & Östman 2017), men det saknas mer systematiska analyser av hur invandrarna själva upplever sin integrationsprocess och det faktum att de integreras på svenska i Finland. Vårt föredrag syftar till att fylla denna kunskapslucka.

Det material som vi analyserar består av inspelade intervjuer med 24 invandrare från nio olika länder. Informanternas vistelsetid i Närpes varierar mellan 1 år och 26 år.

Som analytiskt verktyg använder vi en modell av Ager och Strang (2008). Modellen är ett försök att operationalisera begreppet integration genom att föreslå tio grundläggande domäner som reflekterar den normativa förståelsen av integration och erbjuder en analysstruktur för relevanta resultat av densamma. I föredraget presenterar vi hur dessa domäner aktualiseras i intervjumaterialet, med fokus på språkets roller. Samtidigt diskuterar vi förståelsen av begreppet integration och vilka faktorer informanterna själva lyfter fram angående sin integration i Närpes.

Ager, A. & Strang, A. 2008. Understanding Integration: A Conceptual Framework.

Journal of Refugee Studies, 21 (2). s. 166-191.

Ekberg, L. & Östman, J-O. 2017. "Medlare – eller dubbelt marginaliserad?

Identitetskonstruktioner hos immigranter i Österbotten." *Svenskans beskrivning* 35. s. 81-91.

Östman, J-O. & Ekberg, L. 2016. "Invandring och ambivalent grupptillhörighet på landsbygden i Svenskfinland". I Kolu, J., Kuronen, M., Palviainen, Å.

Svenskan i Finland 16. Jyväskylä Universitet. S. 167-184.

Kroppen under förhandling - smärta som måttstock för utvärdering av pågående fysisk aktivitet

Inga-Lill Grahn, Camilla Lindholm, Janne Lindström, Jenny Nilsson & Martina Huhtamäki

Fysisk smärta är en erfarenhet som alla människor i större eller mindre utsträckning har, men som ändå är svår att uttrycka och dela med andra. I vår studie belyser vi detta faktum genom att undersöka hur smärta används som måttstock för utvärdering av andra aktiviteter, i det här fallet fysisk träning och massage.

Ett sätt att beskriva smärta är så kallade smärtskalor, där en upplevd smärta placeras på en skala mellan exv. 1 (ingen smärta) och 10 (värsta tänkbara smärta). Dessa skalor kan ses som försök att omvandla en individuell smärtupplevelse till något generellt mätbart och jämförbart. Ett annat sätt att närma sig erfarenhetsdomänen smärta är att kartlägga vilka språkliga resurser vi använder för att beskriva smärta (se t.ex. Halliday 1998 för engelskan, Lascaratou 2007 för grekiskan).

I vår studie anlägger vi ett interaktionellt perspektiv och studerar dels de språkliga resurser som används i beskrivning av smärta men också hur smärtans betydelse för den fortsatta aktiviteten förhandlas fram deltagarna emellan. Materialet till studien utgörs av samtal under pågående friskvårdsaktiviteter, närmare bestämt sessioner med personlig träning och massage. Samtalen (totalt 16 tim.) är videoinspelade i Sverige och i Finland, vilket också tillåter ett pluricentriskt perspektiv.

Genom en sekventiell analys av interaktionen visar vi hur deltagarna samkonstruerar smärtans betydelse för den fortsatta aktiviteten. Vi menar att ett interaktionellt perspektiv på samtal om en allmänmänsklig erfarenhet som smärta ger nya insikter dels om språkliga resurser för att beskriva denna erfarenhet, dels om smärtans betydelse i våra liv. Med material från två olika länder diskuterar vi också frågor om den kulturella kontextens eventuella betydelse för hur deltagare samtalar om och hanterar smärta.

Referenser

Halliday, Michael A. K. 1998. On the grammar of pain. *Functions of Language* 5:1, s. 1-32.

Lascaratou, Chryssoula 2007. *The Language of Pain. Expression or Description?* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

"He er arbeidsamt om man ska djöm vem man er". Språkmöten i en finlandssvensk roman

Bodil Haagensen

Jyväskylä universitet

Språkmöten i skönlitteratur har under senare tid väckt intresse bland både språk- och litteraturvetare. Forskarna har granskat språkmöten såväl ur ett individuellt som ur ett samhälleligt perspektiv, något som även karakteriserar min studie. Syftet med mitt föredrag är att diskutera hur Jolin Slotte i romanen *Fråga aldrig varför, tvivla aldrig mer* (2011) åskådliggör förhållandet mellan språkliga varieteter i ett samhälle som genomgår många förändringar. Jag fokuserar tre varieteter som ingår i dialogerna i romanen: dialekt, standardsvenska och finska.

Händelserna i romanen utspelar sig huvudsakligen i Karleby med undantag av några scener som utspelar sig i Helsingfors. Berättaren och romanens huvudperson Silja beskriver sin egen och sin släkts historia utgående från sin mormorsmors, mormors och mors levnadsöden. Dialekten är för alla förutom för Silja den varietet som kvinnorna lärde sig i barndomen.

Svenskans roll i Karleby har förändrats under de nästan hundra år som berättelsen omfattar. Andelen svensktalande har kontinuerligt minskat och finskan har blivit majoritetsspråk i staden. I jordbrukssamhället var dialekten den naturliga och dominerande varietet, men i det Karleby där Silja växer upp är finskan majoritetsspråk. Denna samhällsutveckling avspeglar sig med all tydlighet i romankaraktärernas språkval. I min studie granskar jag karaktärernas val av språkvarieteter i olika kontexter, och jag diskuterar varför och i vilka situationer de väljer att tala dialekt, standardspråk eller finska.

Min studie visar att romankaraktärernas val av språklig varietet grundar sig på deras språkliga identitet som i sin tur har ett nära samband med varieteternas status samt karaktärernas utbildningsnivå. Speciellt intressant är det när berättaren Silja uppmärksammar situationer då karaktärerna inte väljer den förväntade varietet eller när de växlar mellan två varieteter.

Björklund, Siv & Harry Lönnroth (red.) 2016. *Språkmöten i skönlitteratur*. Vasa: VAKKI Publications 6.

Norrby, Catrin & Gisela Håkansson (2010). *Introduktion till sociolingvistik*. Falun: Norstedts förlag.

"Den digitala världen får inte ersätta den riktiga världen": blivande svensklärare och det digitala språnget

Anne Huhtala, Helsingfors universitet

Under de senaste åren har olika typer av digitala resurser fått en allt större roll också i undervisning och inläring. Digitaliseringen har kallats för en av vår tids megatrender och den betonas i de nya läroplanerna (Utbildningsstyrelsen 2014, 2015). Det har blivit svårt att fungera i vardagen utan (minst grundläggande) digitala färdigheter. Som en del av sin ämneslärarutbildning måste också blivande språklärare fundera på sin digitala kompetens och sin inställning till den ökande användningen av ny teknologi i undervisningen. För det mesta tycks blivande språklärare vara positivt inställda till "digiskuttet", men de är också medvetna om dess risker (t.ex. Huhtala 2014).

I mitt föredrag presenterar jag resultat från en undersökning där jag har utrett hur blivande svensklärare ser på det digitala i undervisningen. I analysen har jag använt en kombination av olika metoder. Jag har bland annat sett på hurdana adjektiv och metaforer språkstudierande använder i sina uppsatser där de diskuterar frågor kring digitalisering samt hur de positionerar sig i förhållande till digitaliseringen: är de aktiva deltagare i den digitala världen eller är det någon annan som bestämmer hur de ska göra?

Resultaten tyder på att den digitala världen ofta ses som ett abstrakt, konstgjort och trendigt fenomen som jämförs med och kontrasteras mot den konkreta, riktiga och traditionella världen där papper och penna fortfarande har sin självklara plats. Enligt min analys av texterna tycks det inte ännu finnas någon balans mellan dessa världar. Den nya teknologin ses som en stark självständig aktör som kan göra livet "lite enklare och roligare", men som också kan passivera elever och "orsaka grått hår" då den har "trängt sig på skolan". I texterna efterlyses ett ansvarsfullt och konstruktivt förhållningssätt gentemot det digitala.

Akademiska dissertationer i Åbo på 1700-talet

Charlotta af Hällström-Reijonen

Över 2 000 akademiska avhandlingar producerade vid Kungliga Akademien i Åbo under 1700-talet finns inskannade och tillgängliga i Nationalbibliotekets digitaliserade samlingar (Doria). Med hjälp av detta intressanta material går jag in på språkvalen i det akademiska skrivandet i Åbo under senare delen av 1700-talet. Vid denna tid började man skriva dissertationer på svenska vid sidan av latin i sådana ämnen som uppfattades som samhällsnyttiga, till exempel ekonomi och topografi. Tidsandan var präglad av ett nyttotänkande, något som syntes tydligt i valet av ämnen för de svenskspråkiga dissertationer som lades fram vid akademien i Åbo. Respondenterna för dessa avhandlingar härstammade i mycket hög grad från östra riksdelen; särskilt Österbotten är väl företrätt. De svenskspråkiga dissertationernas andel av alla dissertationer var högre vid akademien i Åbo än vid universiteten i Uppsala och Lund.

Undersökningen är gjord tillsammans med historikern Jennica Thylin-Klaus inom ramen för Svenska litteratursällskapet i Finlands språkprojekt *Svenskan i Finland – i dag och i går*.

Litteratur och material

Doria, Dissertationer vid Kungliga akademien i Åbo, tillgänglig på adressen <http://www.doria.fi/handle/10024/50699>.

Gunnarsson, Britt-Louise (Ed.) 2011: *Languages of science in the eighteenth century*. Berlin/Boston: De Gruyter.

af Hällström-Reijonen Charlotta & Jennica Thylin-Klaus (manuskript): Akademiskt skrivande i 1700-talets Åbo. I: *Finländsk svenska från medeltid till 1860. Svenskan i Finland – i dag och i går* III:1.

Lilius, Pirkko 1993: Om den svenska vetenskapliga stilens framväxt vid akademien i Åbo under 1700-talet. *SSH* 5 s. 274–286.

Lindberg, Bo 1984: *De lärdes modersmål. Latin, humanism och vetenskap i 1700-talets Sverige*. Gothenburg studies in the history of science and ideas 5. Göteborg: Acta universitatis Gothoburgensis.

Vallinkoski, Jorma 1962–1966: *Turun akatemian väitöskirjat 1642–1828*.

Svenska språket i Joensuu på 1800-talet

Elina Ikonen, FM, Östra Finlands universitet

Melina Bister FD, Östra Finlands universitet

Joensuu har traditionellt uppfattats som ett mycket finskspråkigt område, där användningen av svenska inte har undersökts så mycket. Joensuu stad grundades år 1848 och i början av stadens historia användes svenska som förvaltningspråk. I och med språkförordningen 1863 bestämdes att finska språket inom 20 års övergångstid skulle bli ett likställt förvaltningspråk med svenskan i landet. Så småningom blev Joensuu en enspråkigt finskspråkig stad. Men hur skedde detta i praktiken?

Vi kommer att presentera ett nyss inlett projekt som handlar om Joensuu stads språkliga historia på 1800-talet. Fokuset ligger på vilken roll svenska språket hade i den unga staden, hur det användes och hur användningen förändrades. Vi är intresserade av såväl förvaltningspråket och språkanvändningen i olika institutioner som individuell språkanvändning: t.ex. vilka individer som var svenskspråkiga, hurdan språklig historia de hade och hur deras språkanvändning ändrades. Som forskningsmaterial kommer vi att använda arkivmaterial, speciellt Riksarkivet i Joensuu, som inbegriper offentliga dokument och mera personliga dokument (t.ex. brev, kort, anteckningar, anteckningsböcker). Projektets mål är att beskriva och utvidga synen på mångspråkigheten i Joensuu på 1800-talet.

Lärar- och studentperspektiv på digitalisering i språk- och kommunikationsstudier

Taina Juurakko-Paavola

Heidi Rontu

Digitalisering har snabbt utvecklats till en av de mest centrala drivkrafterna för förändring inom högskoleundervisningen i Finland. Språk- och kommunikationsstudier ingår som obligatoriska studier i högskoleexamen i Finland. Digitalisering har därmed också blivit en viktig faktor i utvecklingen av undervisningen och lärandet av språk och kommunikation vid högskolor.

För lärare betyder digitalisering att nya digipedagogiska metoder och sätt att jobba blir en central färdighet och en del av jobbkompetensen (t.ex. Jalkanen & Taalas 2015, White 2015). För studenter betyder digitalisering på samma sätt nya sätt att lära sig och metoder att studera. För många lärare och studenter är behovet och nyttan av digitalisering likväl oklar. Digitalisering kan uppfattas som allt elektroniskt eller webbaserad. Det finns behov för gemensamma insatser för en förståelse av digitalisering och dess tillämpningar i högskolestudier i språk och kommunikation.

I detta föredrag presenterar vi material från lärar- och studentenkäter om digitalisering. Enkäterna ingår i två nationella projekt, DIGIJOUJOU (<https://blogs.aalto.fi/digijoujou>) och 2DIGI (<https://2digi.languages.fi>), om undervisning och lärande av språk och kommunikation med digitalisering, digitala metoder och tillämpningar som ett av projektens huvudmål. Enkätmaterialen omfattar lärar- och studentsvar om den egna digitala kompetensen och förståelsen av digitalisering i språk- och kommunikationsstudier. Materialet visar intressanta resultat om tillämpningar och uppfattningar av digitalisering. Det finns stor variation i hur lärare och studenter uppfattar digitalisering och hur digitalisering kan tillämpas på ett givande och ändamålsenligt sätt.

Jalkanen, J. & P. Taalas 2015. Monimediaisen kielen opetuksen tutkimus: teknologian integroinnista pedagogiseen kehittämiseen [Research on multimodal language pedagogies: from integrating technology to pedagogical development]. In T. Jakonen, J. Jalkanen, T. Paakkinen & M. Suni (eds) *Kielen oppimisen virtauksia – Flows of language learning*. AFinLA yearbook 2015. Jyväskylä: Finnish Association of Applied Linguistics AFinLA, 172–186.
<https://journal.fi/afinlavk/article/view/49416>.

White, J. 2015. *Digital literacy skills for FE teachers*. Los Angeles, CA: Sage.

Är det riktigt paha kan det slinka ur ett voi vi--u
**Attityder till och uppfattningar om svordomar och svärande på
forumdiskussioner**

Katariina Kaski
Åbo universitet

Även om svordomar är relativt vanliga i vardagliga diskurser har vi starka föreställningar om huruvida och när sådana uttryck får användas. Svordomar hör till det vi kallar för *fullt språk* (Andersson 2001). Att avgränsa vad som är *fullt språk* är inte lätt eftersom inget ord är fullt i sig utan det är språkbrukarna och deras föreställningar i en viss kultur som avgör vad som är *fullt*. Med andra ord handlar det om människors relation till språket och deras uppfattningar om språkanvändning. Fullt språk kan betyda olika saker för olika språkbrukare och beroende på tid, kontext och vem man talar med kan vissa ord uppfattas mer acceptabla än andra. (Stapleton 2010)

Syftet med mitt föredrag är att presentera attityder till svordomar som förekommer på finska och svenska diskussionsforum. I analysen använder jag deskriptiva och kontrastiva metoder. Jag redogör först för kommentarer som visar attityder till eller uppfattningar om svordomar och diskuterar sedan de särdrag som skiljer och förenar finlandssvenska, sverigesvenska och finska attityder till svordomar. Jag är speciellt intresserad av hur deltagare på diskussionsforum ställer sig till svordomar (positivt – negativt) och hur de motiverar sin inställning. Argumenten kan delas in i fem kategorier: religiösa, estetiska, sociala och språkliga enligt tidigare studier om attityder till fullt språk i Finland och i Sverige (Hjort 2014, Andersson 2012, Stroh-Wollin 2010). Eftersom tidigare studier har utförts som enkätundersökningar är det motiverat att med hjälp av data från autentiskt språkbruk fördjupa förståelsen av tidigare resultat, fylla luckor och jämföra resultat från olika studier.

Litteratur

- Andersson, Lars-Gunnar, 2001: Fullt språk. Svordomar, dialekter och annat ont. Stockholm: Carlsson.
- Andersson, Lars-Gunnar, 2012: Sveriges Radios svordomsenkät.
<http://sverigesradio.se/diverse/appdata/isidor/files/411/12305.pdf>
- Hjort, Minna, 2017: Swearing in Finnish. I: Beers Fägersten K. & Stapleton K. (red.) *Advances in Swearing Research*.
New languages and new contexts. S. 231-256. Amsterdam:
John Benjamins Publishing Company.
- Stroh-Wollin, Ulla, 2010: Fula ord – eller?
En enkät om attityder till svordomar och andra fula ord. SoLiD nr 20.
FUMS Rapport nr 230. Uppsala: Uppsala University
- Stapleton, Karyn, 2010: Swearing. I: Miriam A. Locher & Graham L. Sage (red.) *Interpersonal pragmatics*. S. 209-306. Berlin: Mouton de Gruyter.

Jöns Budde, granatäpplen och ärter – sällsynta ord och missförstånd i *Mechtilds uppenbarelsen*

FD Mikko Kauko, Åbo universitet

Nådendalsmunken Jöns Buddes (ca 1437 – ca 1491) skrifter utgör viktiga källor för kännedomen om den fornsvenska som skrevs i den östra riksdelen, dvs. det nuvarande Finland. En av Buddes viktigaste texter är *Mechtilds uppenbarelsen* som han översatte från latin till fornsvenska år 1469. Texten har ett mångsidigt och komplicerat innehåll, vilket innebär att Budde ibland fick använda sällsynta ord och även förklara exotiska ord som var främmande för nordiska förhållanden. Jag har jämfört Buddes översättning med den latinska förlagan som utgivits i en tryckt edition år 1877. I mitt föredrag diskuterar jag några lexikala detaljer som jag lagt märke till vid jämförelsen.

Budde har i regel översatt texten skickligt och med en bra förståelse. I texten förekommer emellertid några få missförstånd. Exempelvis har Budde blandat ihop ordet *piscis* 'fisk' med ordet *pisum* 'ärt' och på ett annat ställe ordet *domus* 'hus' med ordet *dominus* 'herre', vilket gjort att hans tolkningar blivit missvisande.

Ordet *rödhäppl*, som Budde använder sig av och som förekommer bara en gång i fornsvenskan, betyder enligt Söderwalls ordbok över medeltidssvenskan helt enkelt 'rött äpple'. I den latinska förlagan talas det emellertid om granatäpplen och Buddes ordval torde vara hans försök att återge detta ord på svenska – både fruktköttet och skalet i ett granatäpple är röda och Buddes ordval är sålunda lyckat. Exemplet visar också att jämförelsen med den latinska förlagan kan förklara detaljer som inte blir klara bara med hjälp av Söderwalls ordbok.

Buddes ordförråd har tidigare undersökts av Erik Noreen, men dennes syfte var att visa att ord, som är typiska för Budde men sällsynta hos andra skriftställare, är relevanta för författarbestämningen av anonyma texter. I mitt föredrag diskuterar jag Buddes ordval ur en annan synvinkel.

Verktyg, vana, ritual eller modegrej? Mångfalden av studentrespons och dess betydelse för utveckling av svenskundervisningen på högskolenivå

Tammerfors universitet

Fakulteten för kommunikationsvetenskap

Zea Kingelin-Orrenmaa, Johanna Koivisto, Pasi Metsä och Tero Tuohimaa

Högskolestudier innebär nu för tiden mycket mer än deltagande i undervisning. Studerandena förpliktas att individuellt utvärdera undervisningen och att reflektera kring sin egen inläring efter varje avlagd kurs. Utöver detta ska de även evaluera större utbildningshelheter i grupp och delta i speciella responsgivningstillfällen där den insamlade responsen ventileras tillsammans med andra studerande och lärare. Men hur är det med själva innehållet i studentresponsen? Fyller den sitt syfte som ett verktyg för kommunikation och utveckling av undervisningen? Eller har responsgivningen blivit en oundviklig vana, en ritual eller till och med en modegrej vars syfte och innehåll har tunnats ut?

Syftet med den presenterade studien är ta reda på hur den insamlade studentresponsen i olika former fungerar som kommunikationskanal mellan studerande och lärare samt hur den gynnar utvecklingen av svenskundervisningen på högskolenivå. Som material använder vi studentrespons bestående av kursutvärderingar på papper och i elektronisk form, gruppfeedback på större studiehelheter, samt muntlig respons, insamlade i studieprogrammet i nordiska språk vid Tammerfors universitet och på några kurser i svenska på språkcentret vid Tammerfors tekniska universitet. Vid analys av innehållet i responsen utgår vi bl.a. från Grices (1975) samtalsmaximer som bygger på en samarbetsprincip enligt vilken parterna – i det här fallet studerande och lärare – kommunicerar ändamålsenligt och strävar efter gemensamma mål. Denna klassiska teori kompletterar vi med nyare modeller för evaluering av studentrespons (t.ex. Freeman & Dobbins 2013, Darwin 2014). I vårt bidrag presenterar vi några exempel på responsanalysen.

Referenser

- Darwin, Stephen, 2014. Ensuring Improvement or Improving Assurance: Student Feedback-based Evaluation in Australian Higher Education. <http://hdl.handle.net/1885/14648>
- Freeman, Rebecca & Kerry Dobbins, 2013. Are we serious about enhancing courses? Using the principles of assessment for learning to enhance course evaluation. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 38:2. S. 142-151.
- Grice, Paul H., 1975. Logic and conversation. In: Cole, Peter & Morgan, Jerry L. (eds.) *Syntax and semantics. Vol 3: Speech Acts*. London: Academic Press Inc. S. 41-58.

ÖVERSÄTTARENS ANMÄRKNINGAR I EXAMINATIONSKONTEXT - VILKA FUNKTIONER HAR DE?

Tammerfors universitet

Fakulteten för kommunikationsvetenskap

Marja Kivilehto

Översättarens anmärkningar är ett sätt för översättaren att explicitgöra sådan information som hen tänker att målspråkläsaren behöver för att kunna tolka budskapet i översättningen ändamålsenligt. Med anmärkningar kan översättaren kommentera eller förklara något i källtexten eller i översättningen. Typiskt för översättarens anmärkningar är att de är tydligt åtskilda från den övriga texten och placeras längst ner på sidan eller i slutet av texten.

Översättarens anmärkningar har studerats ur olika synvinklar i professionell kontext. Närmast handlar studierna om översättarens anmärkningar i samband med skönlitterär översättning, men även fackspråksöversättning har uppmärksammats (se t.ex. Toledano Buendía 2013; Virtanen 2017). Det som däremot inte har fått uppmärksamhet är översättarens anmärkningar i examinationskontexter då fokus ligger i examinandernas översättningsförmåga.

I detta föredrag diskuterar jag översättarens anmärkningar utgående från examen för auktoriserade translatorer. Syftet är att betrakta i vilken mån examinanderna i översättningsproven från finska till svenska och från svenska till finska använder översättarens anmärkningar och vilka funktioner anmärkningarna har. Utifrån att kontexten för översättningarna är examination kan man tänka sig att anmärkningarna dels påminner om kommentarer gjorda av översättarstudenter, dels har drag av anmärkningar som görs av professionella översättare.

Materialet i denna studie består av 84 översättningar från eller till svenska gjorda i examen för auktoriserade translatorer under 2012–2015 och 2017. Som jämförelsematerial används 72 översättningar från eller till engelska gjorda i den nämnda examen under 2015 och 2017.

Referenser

Toledano Buendía, María Carmen 2013. Listening to the voice of the translator: A description of translator's notes as paratextual elements. *Translation & Interpreting* 5:2. 149–162.

Virtanen, Toni 2017. *Ammattiylpeyttä vai kerskailua? Kääntäjän huomautukset auktorisoidussa kääntämisessä*. Pro gradu-avhandling. Tammerfors: Tammerfors universitet.

Översättningsforskning inom nordistiken i Finland – hur synlig är den?

Marja Kivilehto, Tammerfors universitet

Ritva Hartama-Heinonen, Helsingfors universitet

Översättning inom språkparet svenska och finska är ett naturligt fenomen i dagens officiellt tvåspråkiga Finland. Översättning till och från svenska har dock långa anor i vårt land och går tillbaka till 1500-talet då de första översättningarna gjordes från svenska till finska. Översättning inom språkparet har syftat inte endast till att informera utan också till att skapa och sprida litteratur. Tidigare var översättningsriktningen ofta från svenska till finska, men numera är den mestadels från finska till svenska.

Även översättarutbildningen inom språkparet svenska och finska har existerat sedan flera årtionden. De första språkinstituten grundades på 1960-talet, men sin status som huvudspråk fick svenska år 1971, då Kouvola språkinstitut grundades. På 1980-talet införlivades språkinstituten vid universiteten. I och med att utbildningen därmed blev akademisk ökade också behovet av översättningsforskning. Redan tidigare hade översättningsforskning i och på svenska bedrivits inom språkämnen vid olika universitet i Finland.

Texter översätts och översättare utbildas. Hur är det då med översättningsforskningen i och på svenska i Finland? Hur synlig är den? Dessa är frågor som vi strävar efter att preliminärt besvara genom en kartläggning av artiklarna i publikationerna *Folkmålsstudier* (2010–2017) och *Svenskan i Finland* (2010–2017). Syftet är att se i vilken utsträckning artiklarna handlar om översättning och vilka synvinklar och betoningar som förekommer i artiklarna. I detta föredrag diskuterar vi resultaten av kartläggningen och reflekterar samtidigt över översättningsforskningens roll inom nordistiken.

Referens

Kukkonen, Pirjo 2013. Utbildning och forskning i svensk översättning. Ruotsin kielen kääntäminen koulutusalan ja tutkimuskohteena. [Professorsinstallation 30.11.2011.] I: Ritva Hartama-Heinonen & Pirjo Kukkonen (red.), *Inter. Acta Translatologica Helsingiensia* Vol. 2. Helsingfors: Svensk översättning, Nordica, Helsingfors universitet. 190–198.

Jag som skribent - en diskursanalytisk fallstudie om skrivande genom språkstuderandes artikulation i uppsatser producerade på en skrivkurs i nordiska språk

*Tammerfors universitet
Fakulteten för kommunikationsvetenskap
Johanna Koivisto*

I min presentation koncentrerar jag mig på språkstuderandes texter om skrivande och om hur studerandena upplever sig själva som skribenter. Jag betraktar skrivande som ett diskursivt begrepp och relaterar det till några näraliggande begrepp som definierar diskursen om skrivande i förhållande till andra diskurser.

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur språkstuderande talar om skrivande i sina uppsatser, dvs. hur texter som de producerar reglerar den sociala verkligheten genom olika diskurser som förekommer i texterna. Dessutom tar jag reda på vilka betydelser som dominerar när man talar om sig själv som skribent.

Undersökningsmaterialet består av 14 svenskspråkiga uppsatser med rubriken "Jag som skribent", skrivna av språkstuderande vid Tammerfors universitet. Uppsatserna är skrivna under läsåret 2015-2016, som en del av kursen *Skriftlig kommunikation II* i studieprogrammet i nordiska språk. Kursen förbereder studerandena för vetenskapligt skrivande på ämnestudienivå.

Jag analyserar uppsatserna med hjälp av Ernesto Laclaus och Chantal Mouffes (1985/2001) diskursteori och använder i synnerhet begreppen nodalpunkt och ekvivalenskedja. *Nodalpunkterna* är ord och uttryck som upprepas i språkstuderandenas texter och som identifierar diskursen om skrivande. Med *ekvivalenskedja* avses en process där olika ord som anknyter till varandra karakteriserar diskursen i fråga och ger positiva och/eller negativa betydelser till dess nodalpunkter.

Referenser

Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal 2001. *Hegemony and Socialist Strategy*. 2nd ed. London: Verso.

"Här är det lite svårt att hänga med i svängarna"

Formativ återkoppling på blivande gymnasielärares texter vid en kurs i akademiskt skrivande

Jaana Kolu

Inom högre utbildning är akademisk skrivkompetens en central färdighet oberoende av utbildningsprogram. Skrivkulturer kan dock variera inom olika utbildningar och därför är det viktigt att studera akademiskt skrivande i förhållande till de skrivkulturer som råder inom olika utbildningsområden. Ett sätt att förmedla akademiska skrivkulturer till studenter är lärarnas återkoppling på studenttexter. Lärare inom en lärarutbildning har ett stort ansvar för hur de ger återkoppling till sina studenter, eftersom de även fungerar som förebilder för blivande lärare i lärarens responsarbete. Syftet med denna pilotstudie är att redogöra för den läraråterkoppling som ges i samband med en kurs i akademiskt skrivande och handledning av gymnasiearbetet vid ett universitet i Sverige (7,5 hp). I kursen får studenterna praktisk övning dels i att själva skriva i olika vetenskapliga genrer, dels i att kritiskt läsa och bedöma andras texter i dessa genrer. Kursdeltagarna får respons på sina texter både från sin lärare och från sina studiekamrater. Studenterna granskar och ger respons på varandras texter i i språkvetenskapliga termer samt omsätter konstruktivt respons i sina egna texter. Eftersom det centrala innehållet i delkursen är text- och språknormer, stildrag och språkliga egenskaper som kännetecknar akademiska texttyper, utreder denna delstudie vilka text- och språknormer som förmedlas i lärarnas återkoppling till svensklärarstudenterna under deras utbildning. Studien är en kvalitativ innehållsanalys, men även kvantitativa uppgifter ges om de olika responskategorierna. Materialet för denna studie består av fyra lärares återkoppling till sina studenter. Det totala antalet studenter är 44 och varje student har fått lärarrespons på minst två av sina texter.

Ferm, Cecilia 2007. *Respons. Kommentarer, feedback och återkoppling som pedagogiska redskap i högre utbildning*. UPC-rapport 2007:4.

Lundahl, Christian. 2014. *Bedömning för lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Palmér, Anne & Östlund-Stjärnegårdh, Eva. 2015. *Bedömning av elevtext – enligt Lgr11 och Lgy11*. Stockholm: Natur & Kultur.

Svenskan i finländska företag

*Jannika Lassus, Finsku-griska och nordiska avdelningen, Helsingfors universitet
Johanna Tanner, Hankens center för språk och affärskommunikation*

Inom textforskningen har skrivande i arbetslivet i hög grad fokuserat myndigheternas texter och textproduktion. I vårt projekt FISKAR, *Finlandssvenskars skrivande i arbetslivet i dagens Finland* är vi främst intresserade av finlandssvenskars skrivande och språkval i de mindre undersökta sektorerna, dvs. den tredje sektorn och den privata sektorn.

Vår forskning visar att finlandssvenskar använder flera språk i affärlivet. Enligt den enkätundersökning vi har gjort används modersmålet svenska, det andra inhemska språket finska och engelska i ett flertal olika kommunikationssituationer (Tanner & Lassus u.u., Lassus & Tanner insänt).

I det föredrag vi här föreslår vill vi redogöra för resultaten av en intervjuundersökning med 12 svenskspråkiga/tvåspråkiga informanter som är verksamma i affärlivet i Finland, dvs. i den privata sektorn. Under intervjuerna berättar informanterna som alla har en hög utbildningsnivå om vilka språk de använder, vad de skriver, med vilka verktyg och i vilka kanaler de kommunicerar. I föredraget sammanfattar vi våra preliminära analyser av intervjuerna där en starkt trespråkig vardag framträder.

Tanner, Johanna & Lassus, Jannika (under utgivning). Kotimaiset kielet työelämässä: suomenruotsalaisten raportoimat kokemukset työelämän viestintätilanteista ja saamastaan kielenopetuksesta. *Afinlan vuosikirja*.
Lassus, Jannika & Tanner, Johanna (insänt). Svenskan i det finländska affärlivet. *Svenskans beskrivning* 36.

Andraspråkiga (?) drag i Stefan Lövings dagbok 1730

Hanna Lehti-Eklund

Den kände finländske partigångaren Stefan Löving skrev 1730 på svenska en dagbok över åren 1708–1720. Även om flera forskare har kallat verket för en dagbok är det snarare ett mellanting mellan en militär journal och en levnadsbeskrivning (Koskinen 1865:394; Hornborg 1926). Löving kallar den för en *Jornal Book Hvar uthi Mine gjorde Tienster ähro Vptechnade dag Från dag, samt Landz orten Jemte Attester, med mehdra, som kan finnas om Svea Rijkets nu varande tillstånd och styrckia till Siöös och landz* (Koskinen 1865: 394).

Löving var född 1689 i Narven, men föräldrarna flyttade till Kexholm när han var barn och som fjortonåring började han arbeta i Viborg hos en köpman. Vi vet egentligen inte vad som var Lövings första språk, men han kan ha kunnat svenska redan i Viborg. Av källorna och av dagboken framgår att Löving var mycket språkkunnig; utöver finska och svenska talade han ryska och tyska. (Hornborg 1926:6.)

Dagboken är en livlig och ställvis dramatisk beskrivning över händelser som drabbade Löving under hans verksamhet. Det finns vissa drag i dagboken som får en att tro att svenska kanske var Lövings andraspråk. Det gäller framför allt bruket av genus men också andra språkdrag. Metodiskt är det inte alldeles enkelt att sluta sig till vad som definitivt avviker från gängse språkbruk i mitten av 1700-talet och vad som t.ex. är provinsialismer. I mitt föredrag kommer jag att diskutera möjliga andraspråkiga drag i Lövings verk och metodiska lösningar i analysen.

Litteratur

Hornborg, Eirik. 1926. En spanare under stora ofreden. Stefan Löfvings dagbok över hans äventyr i Finland och Sverige 1710–1720. Helsingfors: Holger Schildts förlag.

Koskinen, Yrjö. 1865 red. Stephan Löfving'in Päiväkirja retkistään Ison Vihan aikoina. I: *Lähteitä ison vihan historiaan* I. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura. S. 393–456.

En jämförande studie av kundernas ärendepresentation i servicesamtal: svenska, finlandssvenska och finska praktiker

Jan Lindström

Nordiska språk, Helsingfors universitet

jan.k.lindstrom@helsinki.fi

Camilla Wide

Nordiska språk, Åbo universitet

camilla.wide@utu.fi

I det här bidraget koncentrerar vi oss på inledningssekvenser i servicesamtal på svenska och finska som spelats in vid biljettkassor på teatrar, arenor och kulturcenter i Sverige och Finland. Vi fokuserar specifikt ärendepresentationer, dvs. hur kunderna formulerar orsaken till sitt besök. Typiska ärenden i materialet utgörs av inköp av biljetter eller avhämtning av förbokade biljetter.

Våra frågeställningar gäller utformningen av ärendepresentationer: vilken variation finns det i den grammatiska formen av den här typen av social handling och i vilken mån är variationen förknippad med ärendets art eller språkvarieteteten (sverigesvenska, finlandssvenska, finska)? I en tidigare studie (Lindström & Wide 2017) kunde vi belägga vissa likheter och skillnader mellan svenska och finlandssvenska praktiker. De största skillnaderna finns i användningen av interrogativer (*Har du några biljetter kvar på måndag?*) och deklarativer i tempus preteritum (*Jag hade två biljetter på namnet NN*) som är vanligare hos de finlandssvenska kunderna. I vår presentation kompletterar vi den här bilden med en jämförande analys av ärendepresentationer på finska. Dessa uppvisar mönster som är snarlika de finlandssvenska, men det finns också praktiker där finlandssvenskan liknar mera svenskan i Sverige.

Undersökningen omfattar 306 servicesamtal som spelats in på video i Sverige och Finland 2013–15. Materialet har insamlats inom forskningsprogrammet *Interaktion och variation i pluricentriska språk (IVIP)*, som undersöker språkliga och interaktionella praktiker i sverigesvenska och finlandssvenska. Metodiskt anknyter vår analys till variationspragmatik och interaktionell lingvistik (Schneider & Barron 2008, Couper-Kuhlen & Selting 2017).

Referenser

Couper-Kuhlen, Elizabeth & Selting, Margret 2017. *Interactional linguistics: Studying language in social interaction*.

Lindström, Jan & Wide, Camilla 2017. Vid biljettluckan: formell och pragmatisk variation i kundernas ärendepresentation i servicesamtal på svenska. I: E. Sköldberg m.fl. (red.), *Svenskans beskrivning* 35, 175–187.

Schneider, Klaus P. & Barron, Anne 2008. *Variational pragmatics*.

Underordnade strukturer i inläraarsvenska: en jämförelse mellan skriftlig och muntlig produktion

Mari Mäkilä, Åbo universitet

Inlärare på högre färdighetsnivåer kan antas behärska en bred repertoar av syntaktiska strukturer. Tidigare studier visar exempelvis att antalet underordnade strukturer ökar när inlärares språkfärdigheter ökar men på grund av ökande variation i strukturerna kan antalet underordnade strukturer minska på avancerade nivåer (t.ex. Kuiken & Vedder 2012, se också Wijers 2018: 103). Underordnade strukturer används på olika sätt i skriftlig och muntlig produktion (t.ex. Biber, Gray & Staples 2016). Genom att jämföra strukturernas förekomst i skriftligt och muntligt inläraarspråk producerat av samma informanter kan man få en mer omfattande bild av inlärares användning av underordnade strukturer.

I denna studie studeras underordnade strukturer som svenskinlärare producerar skriftligt och muntligt. Materialet består av informella texter och monologer producerade av 16 informanter som ligger på CEFR-nivåerna B1–C1. Utöver en kvantitativ analys på gruppnivå presenteras några illustrativa exempel mer ingående i den kvalitativa delen.

De preliminära resultaten visar att skillnaden i användningen av underordnade strukturer inte är stor mellan det skriftliga och det muntliga materialet. Däremot är den individuella variationen betydande, särskilt vad gäller den muntliga produktionen.

Biber, D., Gray, B. & Staples, S., 2016: Predicting Patterns of Grammatical Complexity Across Language Exam Task Types and Proficiency Levels. *Applied Linguistics* 37 (5): 639–668.

Kuiken, F. & Vedder, I., 2012: Syntactic complexity, lexical variation and accuracy as a function of task complexity and proficiency level in L2 writing and speaking. I: Housen, A., Kuiken, F. & Vedder, I. (red.): *Dimensions of L2 Performance and Proficiency. Complexity, Accuracy and Fluency in SLA*. Amsterdam: John Benjamins. 143–170.

Wijers, M., 2018: The Role of Variation in L2 Syntactic Complexity: A Case Study on Subordinate Clauses in Swedish as a Foreign Language. *Nordic Journal of Linguistics* 41 (1): 75–116.

Svenska - ei ehkä ole enää niin iso mörkö

*Universitetslektor Sara Nyholm
Språkcentret Linginno
Vasa universitet*

Vid Vasa universitet finns det fyra akademiska enheter. Varje utbildningsprogram innehåller en viss del obligatoriska språkkurser. De obligatoriska språkkurserna kan variera något mellan utbildningarna, men alla studerande läser åtminstone modersmålet, det andra inhemska språket och det första främmande språket. Vid Vasa universitet innebär det i praktiken oftast finska, svenska och engelska. Språkcentret Linginno är den enhet som erbjuder språkundervisning för Vasa universitets studenter.

Hösten 2017 och våren 2018 höll jag två kurser i svenska vid språkcentret Linginno, en för teknologie studerande och en för ekonomie studerande. Kurserna är en del av studenternas obligatoriska studier. Enligt teknologernas utbildningsprogram behöver de 3 sp svenska och ekonomerna behöver 5 sp. Målet för kursen är att studenterna ska nå B1-C1 på den europeiska referensramen och därmed få de kunskaper som behövs för offentligt anställda i Finland.

Eftersom teknologernas kurs är kortare än ekonomernas, både innehållsligt och tidmässigt, har ekonomerna större förutsättningar för att lära sig mer än teknologerna under kursen även om målet för båda kurserna är det samma. Under kursen har jag samlat in material för att kunna analysera studenternas egen uppfattning om sin inläring i relation till hur de explicit förhåller sig till svenska för att se om det finns någon skillnad i studenternas uppfattning om hur mycket de har lärt sig under kursen. På så sätt kan man se om det finns en inläringsskillnad mellan de både grupperna med tanke på att de har olika långa kurser.

Indirekta frågor i språkbad och i traditionell undervisning

Eeva-Liisa Nyqvist

Åbo universitet/ Turku Institute of Advanced Studies

Språkbad ger excellenta inlärningsresultat tack vare tidig startålder, rikligt inflöde och meningsfull interaktion. Tidigare forskning i både Kanada och Finland har dock visat att grammatisk korrekthet bereder problem för språkbadselever. Syftet med denna studie är att undersöka behärskning av indirekta frågesatser i L2-svenskan hos 12- och 15-åriga språkbadselever (n=75 resp. n=73) jämfört med 16-åringar som lär sig A2-svenska i traditionell undervisning (n=44). Materialet består av ett test där olika typer av direkta frågor (både rogativa och kvesitiva) omskrivs till indirekta.

Tidigare undersökningar kring indirekta frågesatser i L2-svenska är få (Philipsson 2007, Rahkonen & Håkansson 2008). Dessa lågfrekventa konstruktioner kan dock förväntas vara svåra även för språkbadseleverna: inläraren bör beakta ordföljden och i vissa indirekta frågesatstyper även bruket av subjunktionen *om*/subjektsmarkören *som* (SAG4). *Om* och *som* har dessutom låg saliens i inflödet (Goldschneider & DeKeyser 2005) och abstrakt betydelse.

Centrala frågor är följande:

Vilken informantgrupp behärskar de studerade strukturerna bäst? Varför?

Vilken typ av de indirekta frågorna är den lättaste resp. den svåraste? Varför?

Är ordföljden lättare för informanterna än användningen av *om* resp. *som*?

Litteratur

Goldschneider, J. & DeKeyser, R. (2005): Explaining the "natural" order of L2 morpheme acquisition in English: A meta-analysis of multiple determinants. *Language Learning*, 55, 27-77.

Philipsson, A. (2007): *Interrogative Clauses and Verb Morphology in L2 Swedish. Theoretical Interpretations of Grammatical Development and Effects of Different Elicitation Techniques*. Stockholm: Centre for Research on Bilingualism, Stockholm University.

Rahkonen, M. & Håkansson, G. (2008): Production of written L2-Swedish - Processability or input frequencies? I Kessler, J-U. (red.) *Processability Approaches to Second Language Development and Second Language Learning*. (s. 135-161). Cambridge Scholars Publishing.

SAG4= Telemann, U., Hellberg, S. and Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik. Vol. 4*. Stockholm: Nordstedts Ordbok.

Demonstration av talspråskorpusen Talko

Lisa Södergård, Svenska litteratursällskapet i Finland

Säger finlandssvenskar "nittonsextiåtta" för årtalet 1968? Används verbalsubstantiv på -as(i/e) som i *sji:dasi* 'skidandet' eller *må:lasi* 'målandet' utanför Österbotten? I skrift känns adverbena *eljest* och *stundom* ganska ålderdomliga: används de alls i tal och i vilket sammanhang i så fall?

Talspråskorpusen Talko uppdaterades våren 2018 och tack vare en ny version av sökgränssnittet Glossa är korpusen mer lättanvänd och överskådlig än tidigare. Kom och lyssna på en demonstration av korpusen och få tips om hur du kan komma igång med att göra egna sökningar!

Talko innehåller inspelningar av intervjuer med svenskspråkiga i Finland. Korpusen öppnades 2014 och upprätthålls av Svenska litteratursällskapet i Finland. I och med uppdateringen omfattar korpusen nu drygt 919 000 token eller ca 87 h inspelat material. Förutom inspelningar från projektet Spara det finlandssvenska talet ingår också en del äldre arkivmaterial bestående av inspelningarna från publikationen Från Pyttis till Nedervetil. Korpusen kommer att utvecklas och byggas ut efterhand. Talko finns på adressen www.sls.fi/talko

Tillägg, specificering, utveckling och projektion - Hur uttrycker finska svenskinlärare logiska betydelsrelationer i berättande texter?

Veijo Vaakanainen

Syftet med presentationen är att utreda hur finska svenskinlärare realiserar systemet *logiska betydelsrelationer* i sina berättande texter. Med logiska betydelsrelationer (Halliday & Matthiessen 2004: 395–482) avses enligt den systemisk-funktionella språkteorin den relation som finns mellan två satser i ett satskomplex. I det kongruenta fallet realiseras dessa relationer av *relatorer* vars lexikogrammatiska realiseringar är konjunktioner. Den logiska betydelsrelationen kan vara antingen tillägg, specificering, utveckling eller projektion (Halliday & Matthiessen 1999: 105).

Förmågan att kunna uttrycka logiska relationer mellan olika delar av texten är viktigt för andraspråksinlärare. En delkomponent av den s.k. kommunikativa kompetensen är diskurskompetens som innebär förmågan att kunna kombinera mindre komponent till en enhetlig text (Canale 1983: 9).

I denna studie studerar jag hur finska svenskinlärare använder konjunktionen under skrivprocessen för att realisera olika slags semantiska relationer mellan satserna. Materialet omfattar 26 personliga berättelser skrivna av ungefär 16-åriga L2-inlärare av svenska. Texterna skrevs med tangentbordloggningsprogrammet ScriptLog som möjliggör analysen av skrivprocessen (Strömquist m.fl. 2006). I analysen excerperar jag alla belägg på konjunktioner från informanternas texter och kategoriserar dem enligt den logiska betydelsrelation som de realiserar. Vidare undersöker jag om inlärare lägger till, tar bort eller byter konjunktioner under skrivprocessen.

Referenser

- Canale, Michael 1983. From communicative competence to communicative language pedagogy. *Language and communication*, 1 (1), 1–47.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, Christian, M.I.M. 1999. *Construing experience through meaning*. London/New York: Continuum.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, Christian, M.I.M. 2004. *Introduction to functional grammar*. Third edition. London: Arnold.
- Strömquist, S., K. Holmqvist, V. Johansson, H. Karlsson & Å. Wengelin. 2006. What keystroke-logging can reveal about writing. *Computer keystroke logging and writing: methods and applications (Studies in Writing)* 18, 45–72.

"Att skriva en text är ju faktiskt att tänka"

Modersmåslärares uppfattningar om essäsvår i realämnen som genre

Anders Westerlund

Åbo Akademi

Ett av de övergripande målen för modersmålsundervisningen i gymnasiet är enligt läroplanen att den studerande ska "kunna uttrycka sig mångsidigt och kommunicera målinriktat och ändamålsenligt". För den skriftliga framställningens del kan det konkret gälla till exempel den kompetens som behövs i fortsatta studier och i arbetslivet.

Samtidigt ska skrivundervisningen också tillgodose de skolinterna kraven, det vill säga kunna stödja de studerande i det skrivande som behövs i de olika läroämnena i gymnasiet. Men hur ser modersmåslärare på det ämnesspecifika skrivandet i realämnen och dess relation till modersmålsundervisningen?

Syftet med presentationen är att analysera hur sju intervjuade modersmåslärare på gymnasiet karakteriserar essäsvår i realämnen som genre. Essäsvår är en central genre för de studerande i och med att den används i studentexamen. Termen "essäsvår" ger antydning om en koppling till essän som (fack)litterär form, även om det inte finns ett entydigt samband med det som i modersmålsundervisningen avses med "essä" och "essäprov".

De preliminära resultaten av undersökningen visar att modersmåslärarna uppfattar att ett opersonligt stilideal präglar essäsvår i realämnen. De har också en kluven inställning till de nedtonade språkliga kraven på essävaren. Uttalandena avspeglar flera olika synsätt på modersmålsämnets roll i förhållande till andra läroämnena och på ansvarsfördelningen när det gäller att utveckla de studerandes kompetens i ämnesspecifikt skrivande.

Litteratur

Atkins, G. D. (2005). *Tracing the essay. Through experience to truth*. Athens: University of Georgia Press.

Berge, K.L. (1988). *Skolestilen som genre. Med påtvungen penn*. Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU)/Cappelen.

Grunderna för gymnasiets läroplan. (2015). Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Krogh, E. m.fl. (red.) (2015). *Eleoskrivere i gymnasiefag*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Om användning av explicita grammatikregler under en skrivprocess

Anne-Maj Åberg

Mari Mäkilä

Veijo Vaakanainen

Outi Toropainen

Sinikka Lahtinen

I denna fallstudie undersöker vi svenskinlärares bruk av explicita grammatikregler i skrivprocessen. Det har debatterats länge vilken roll explicit och implicit kunskap samt explicit undervisning i grammatik har i språkinläring. Olika åsikter finns om vilken effekt explicit kunskap om regler har i andraspråksinläring och när dessa regler används i produktionen av andraspråket (Ellis, R. 2015b). Vi är intresserade av om svenskinlärare använder explicita grammatikregler när de skriver och vilka regler de möjligen använder.

I vår studie deltog åtta informanter som hade gått en förberedande språkcenterkurs i svenska vid universitetet och fått explicit undervisning i svensk grammatik. Efter kursens slut skrev de en text med hjälp av tangentbordsloggningsprogrammet ScriptLog som sparar bl.a. data om pausernas längd och korrigeringar som görs (t.ex. Strömqvist & al. 2006). Efter att informanterna skrivit texterna utfördes en retrospektiv intervju om skrivprocessen och det eventuella bruket av explicita grammatikregler. Intervjuerna och processdata från ScriptLog analyserades mest kvalitativt.

Våra preliminära resultat visar att det finns skillnader mellan olika inlärare om och i vilken omfattning explicita regler används i skrivprocessen. En del informanter nämner olika ordföljdsregler i intervjun. Andra konstaterar däremot att de inte förlitar sig på några regler utan försöker känna efter om formuleringen låter bra eller rätt (*rule vs feel*, Ellis, R. 2015a).

Ellis, R. 2015a. Form-focused instruction and the measurement of implicit and explicit L2 knowledge. I: Rebuschat, P. (red.) *Implicit and Explicit Learning of Languages*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam. s. 417–441. (EBSCOhost), Hämtad den 13 juni 2017.

Ellis, R. 2015b. *Understanding second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.

Strömqvist, S., Holmqvist, K., Johansson, V., Karlsson, H. & Wengelin, Å. 2006. What keystroke-logging can reveal about writing, Computer keystroke logging and writing: methods and applications. *Studies in Writing* 18, s. 45–72.

Posters

Revideringen av SAOB - med hänsyn till svenskan i Finland

Alexandra Hibolin Svenska Akademiens ordboksredaktion, Lund

Arbetet med Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien (SAOB) har bedrivits sedan slutet av 1800-talet. Inom några år är den första upplagan av ordboken färdigställd. Därefter kommer ordboken att revideras och uppdateras. Ett omfattande revideringsarbete som först och främst innebär kompletteringar av det som nu saknas i ordboken kommer att genomföras. Inte minst tar detta kompletteringsarbete sikte på alla de nya ord och betydelser som har hunnit vinna insteg i språket under ordboksarbetets dryga 125 år utan att hinna bli behandlade när ord med den relevanta begynnelsebokstaven kom av trycket i SAOB. Revideringsarbetet kan emellertid också komma att innebära större eller mindre omprövningar av själva beskrivningsmodellen och av det sätt på vilket informationskategorierna redovisas. Eftersom denna planerade andra upplaga av SAOB kommer att bli en enbart digital sådan, omfattar detta senare också anpassningar till och utvecklingar av själva det digitala formatet. Jag kommer i posterutställningen att lägga tonvikt på det innehåll i SAOB som avser svenskan i Finland och presentera sådana typer av förändringar som man skulle kunna överväga. Hit hör också frågan om vilket empiriskt material som täcker svenskan i Finland som bör beaktas inför revideringen.

Ska vi forska om digital medeltidssvenska? Exemplet *Diplomatarium Fennicum*

Harry Lönnroth och Minna Sandelin

Produktion av olika texter var omfattande i det medeltida Sverige och dagens digitala resurser gör en stor del av dem tillgängliga för oss språkforskare. Bland diplomerna finns en hel del sådana som har tillkommit i den östra rikshalvan Finland eller som handlar om finländare i det dåtida svenska samhället. En värdefull resurs vad gäller forskningen om svenskan i Finland under medeltiden utgörs av *Diplomatarium Fennicum* (DF). DF är både en databas som innehåller rikligt med diplom rörande Finlands medeltid och ett redskap som man kan använda när man undersöker medeltiden. Med sina sökfunktioner, digitala bilder, metadata, visualiseringsverktyg m.m. öppnar DF helt nya möjligheter både för språkforskare och för historiker.

Bland nordisterna är DF och dess möjligheter relativt sparsamt utnyttjade. I vårt föredrag presenterar vi olika funktioner i *Diplomatarium Fennicum* och diskuterar dess användningsmöjligheter med hjälp av nedslag i medeltida diplom på svenska.

Kärnan i DF utgörs av Finlands medeltidsurkunder I–VIII från åren 1910–1935 och Åbo domkyrkas svarta bok (*Registrum Ecclesiae Aboensis*) från år 1890. Antalet diplom är för tillfället närmare 7 000 och DF utökas kontinuerligt med nytt material.

Nätversionen av *Diplomatarium Fennicum* fick sin början redan på 1990-talet men en moderniserad och utvidgad databas med webbtjänst utvecklades i ett projekt 2015–2018 vid Riksarkivet i Finland. Avsikten med projektet var att skapa en tidsbeständig forskningsinfrastruktur för medeltidsforskningen i Finland. Databasen utvidgades under projektet med nya vetenskapliga editioner av diplom rörande det medeltida Finland, det vill säga Åbo stift från ca 800–1530.

Insamlingsprojektet Hundra finländska språkliga livshistorier

*Caroline Sandström, Institutet för de inhemska språken &
Lisa Södergård, Svenska litteratursällskapet i Finland*

Under åren 2017–2020 pågår ett insamlingsprojekt där drygt hundra finländare intervjuas om sitt eget språk. Intervjuerna görs av studerande vid finländska universitet. Insamlingsprojektet finansieras av Konestiftelsen. Som grund för urvalet av de personer som har intervjuats ligger en schablon med demografiska fakta och målet för projektet är att samla in intervjumaterial där finländare ur alla större språkgrupper är företrädna. I fråga om födelseår, könsfördelning och region representerar de intervjuade Finlands befolkning under de hundra år landet varit självständigt.

I posterpresentationen kommer vi att fokusera på några utvalda intervjufrågor. Exemplet har excerperats ur tre svenskspråkiga intervjuer. Projektet har en egen webbplats <http://blogs.helsinki.fi/100suomalaista/>